

Algemeen**Status en inhoud van het reglement****Artikel 1**

1. In dit reglement staan nadere regels voor de raad van toezicht en voor zijn leden.
2. Als dit in dit reglement bepalingen ontbreken die de Governancecode woningcorporaties verplicht stelt, dan gelden de bepalingen uit die code; is een bepaling in dit reglement in strijd met een bepaling in de Governancecode woningcorporaties, dan geldt de bepaling uit die code.
3. De raad van toezicht kan dit reglement, binnen de kaders van de statuten, wijzigen na overleg met de directeur-bestuurder en de ledenraad.
4. De raad van toezicht gaat voor zijn functioneren uit van de algemene beginselen van goed ondernemingsbestuur en onderschrijft de AedesCode en de Governancecode woningcorporaties.
5. Het bestaan van dit reglement staat in het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag van Laurentius. Het reglement staat ook op de website van Laurentius.

Samenstelling raad van toezicht**Profielschets, samenstelling en werving****Artikel 2**

1. De raad van toezicht moet evenwichtig maar ook divers zijn samengesteld. Hierbij gaat het om persoonlijke eigenschappen en kennisgebieden.
2. Voorafgaand aan de benoeming van nieuwe leden stelt de raad vast of de potentiële kandidaat past in het functieprofiel van de raad van toezicht. Ook bespreekt de raad de uitkomsten van het voorafgaande integriteitsonderzoek dat is uitgevoerd naar de beoogde kandidaat.
3. Voor de samenstelling van de raad van toezicht is het uitgangspunt dat de leden:
 - a. Geschikt zijn qua kennis, vaardigheden en professioneel gedrag, in ieder geval blijkend uit opleiding (wo), werkervaring en competenties;
 - b. zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor realisatie van de maatschappelijke doelstellingen van Laurentius;
 - c. actief betrokken zijn bij maatschappelijke ontwikkelingen en een actief relatienetwerk hebben;
 - d. passen bij Laurentius als beherende organisatie.
4. In de raad van toezicht zijn de volgende deskundigheden belangrijk:
 - a. volkshuisvesting, zorg en leefbaarheid;
 - b. vastgoedsector; de huur- en koopmarkt, kennis van risicomanagement en in mindere mate projectontwikkeling;
 - c. architectuur en stedenbouw; gevoel voor stedenbouwkundige problematiek in het bijzonder in de regio Breda;
 - d. organisatieontwikkeling; human resource management; complexe veranderprocessen;
 - e. accountancy, degelijke financiële en administratieve ervaring; kennis en ervaring met vraagstukken van financiële sturing van middelgrote organisaties; kennis en inzicht van de werking en risico's van financiële derivaten;
 - f. juridische, commerciële en bedrijfskundige kennis en ervaring;
5. De leden van de raad functioneren zonder last- en ruggespraak.

REGLEMENT RAAD VAN TOEZICHT 2017

6. De voorzitter van de raad van toezicht moet beschikken over goede leidinggevende en bestuurlijke kwaliteiten. Dit moet blijken uit de vervulling van een huidige of voormalige functie.
7. Elk tweede jaar, en als daar aanleiding voor is, evalueert de raad van toezicht of het functieprofiel nog voldoet. Zo nodig past de raad het profiel aan.

Werving**Artikel 3**

1. Kandidaten voor alle vacatures in de raad van commissarissen van Laurentius worden geselecteerd door een commissie die bestaat uit een lid van de raad van toezicht, een lid van het bestuur van de huurderskoepel en een lid van het presidium van de ledenraad.
2. De werving en selectie van kandidaten wordt begeleid door een (vast) gespecialiseerd werving- en selectiebureau dat door de raad van commissarissen is geselecteerd na overleg met het presidium van de ledenraad en het bestuur van de huurderskoepel.
3. Werving van kandidaten vindt openbaar plaats.

Voorzitter**Artikel 4**

1. De voorzitter is altijd aanspreekbaar voor de andere leden van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder. De voorzitter onderhoudt regelmatig contact met de directeur-bestuurder en informeert de raad van toezicht hierover.
2. De voorzitter treedt namens de raad van toezicht op naar buiten. Hij streeft naar optimale deelname van de leden van de raad bij de werkzaamheden van de raad. Hij coördineert alle activiteiten van de raad.
3. De vice-voorzitter vervangt de voorzitter als hij afwezig is.

Herbenoeming**Artikel 5**

1. Een lid van de raad van toezicht kan voor herbenoeming voor een bepaalde termijn worden voorgedragen nadat de voorzitter van de raad de andere leden, de voorzitter van de huurderskoepel en de voorzitter van het presidium van de ledenraad elk apart, heeft gevraagd of de herbenoeming volgens hen wenselijk is. Hierbij zijn van belang het functioneren tijdens de afgelopen zittingsperiode en het geldende profiel van de raad van toezicht.
2. Als het de voorzitter zelf betreft neemt de vice-voorzitter van de raad deze taak over.
3. Verder gelden voor herbenoeming dezelfde regels als voor benoeming.

Onafhankelijkheid**Artikel 6**

De raad van toezicht functioneert onafhankelijk van instructies van derden buiten Laurentius, met uitzondering van instructies van overheidsinstanties die handelen binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving.

Honorering en vergoeding van kosten**Artikel 7**

1. De ledenraad van Laurentius stelt de beloning van de leden van de raad van toezicht vast binnen de geldende grenzen van de Wet normering topinkomens (WNT).
2. In het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag van Laurentius moet de honorering worden vermeld die de leden van de raad in het verslagjaar hebben ontvangen.

Tegenstrijdige belangen**Artikel 8**

1. Voor de leden van de raad van toezicht gelden de onverenigbaarheden die in artikel 23 van de statuten van Laurentius staan.
2. Een lid van de raad van toezicht zal:
 - a. niet in concurrentie treden met Laurentius;
 - b. geen geschenken vragen of aannemen van Laurentius of van derden die een zakelijke relatie met Laurentius onderhouden voor zichzelf of anderen;
 - c. derden geen ongerechtvaardigde voordelen geven op kosten van Laurentius;
 - d. geen zakelijke kansen gebruiken die aan Laurentius toekomen voor zichzelf of anderen.
3. Als een lid van de raad van toezicht voorziet dat (de schijn van) een (mogelijk) tegenstrijdig belang, dat van betekenis is voor Laurentius en/of voor het betreffende lid, of een onverenigbaarheid zou kunnen optreden, moet hij dit direct aan de voorzitter van de raad melden en de voorzitter alle relevante informatie geven. Als dit de voorzitter betreft, informeert deze de vice-voorzitter hierover.
4. Nadat de voorzitter, dan wel de vice-voorzitter, van de raad van toezicht is geïnformeerd, raadpleegt de voorzitter, dan wel de vice-voorzitter, de andere leden van de raad.
5. Als de raad van toezicht van mening is dat sprake is van een incidenteel tegenstrijdig belang (waarvoor een tijdelijke oplossing gevonden kan worden) werkt het betreffende lid van de raad van toezicht aan die oplossing mee.
6. Als de raad van toezicht van mening is dat sprake is van een structureel tegenstrijdig belang, dan moet het betreffende lid van de raad van toezicht aftreden.

Nevenfuncties**Artikel 9**

1. Een lid van de raad van toezicht geeft de andere leden van de raad van toezicht inzicht in zijn nevenfuncties (betaald of onbetaald). De nevenfuncties worden in het jaarverslag opgenomen.
2. De leden van de raad van toezicht melden elke acceptatie van een ander commissariaat en/of aanvaarding van een andere nevenfunctie op persoonlijke titel aan de andere leden van de raad van toezicht. Zij maken daarbij aannemelijk dat deze acceptatie niet leidt tot een tegenstrijdig belang.

Bevoegdheden en taken**Taken****Artikel 10**

1. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken bij Laurentius en de deelnemingen waarin Laurentius bestuurder is of overwegende zeggenschap heeft. In het bijzonder houdt de raad toezicht op het financiële beleid en beheer en de volkshuisvestelijk prestaties van Laurentius.
De raad weegt bij haar toezicht ook de belangen van de diverse belanghouders bij Laurentius.
2. De raad van toezicht heeft een formele betrokkenheid bij de ontwikkeling van het beleid op initiatief van de directeur-bestuurder. De raad van toezicht heeft een kritische klankbordfunctie ten opzichte van de directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder raadpleegt de raad van toezicht bij belangrijke veranderingen in het vastgestelde beleid en de daaraan gekoppelde gevolgen voor de begroting. De directeur-bestuurder kan de raad van toezicht ook vooraf betrekken bij nog te nemen beslissingen.
3. De raad van toezicht moet de volgende besluiten vooraf goedkeuren:
 - a. besluiten van het bestuur in artikel 18 van de statuten;
 - b. de besluiten over de uitoefening van stemrecht door de directeur-bestuurder over de in artikel 18 lid 1 onder f en onder j t/m o van de statuten van Laurentius bedoelde aangelegenheden in deelnemingen waarin Laurentius bestuurder is of overwegende zeggenschap uitoefent.
4. De raad van toezicht benoemt de directeur-bestuurder, heeft de mogelijkheid hem te schorsen of te ontslaan, stelt het profiel van de directeur-bestuurder vast bij een vacature en stelt de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden van de directeur-bestuurder vast.

Werkwijze raad van toezicht**Vergaderingen****Artikel 11**

1. Voor het begin van elk jaar maakt de voorzitter een vergaderschema. Per jaar worden minimaal zes vergaderingen gehouden.
2. De vergaderingen van de raad van toezicht worden in principe gehouden in het kantoor van Laurentius.
3. De voorzitter van de raad van toezicht stelt de agenda samen na overleg met de directeur-bestuurder.
4. De voorzitter van de raad zorgt voor een verslag van de vergaderingen en ondertekent dit.
5. De voorzitter maakt een jaarplanning van de te behandelen onderwerpen. In ieder geval vergadert de raad van toezicht elk jaar over de:
 - a. jaarstukken (jaarrekening, jaarverslag, volkshuisvestingsverslag en overzicht met cijfermatige kerngegevens en prognoses);
 - b. begroting en meerjarenprognose;
 - c. treasuryjaarplan;
 - d. belangrijkste (financiële) risico's op de korte en lange termijn (twee maal, in aanwezigheid van de accountant en buiten aanwezigheid van de directeur-bestuurder);

REGLEMENT RAAD VAN TOEZICHT 2017

- e. controleaanpak en de speciale aandachtspunten voor de interne controle (in aanwezigheid van de accountant);
- f. opzet en de werking van het interne beheersingssysteem;
- g. uitkomsten van de beoordeling van de directeur-bestuurder.
6. De vergaderingen van de raad van toezicht worden vermeld in het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag.
7. De raad van toezicht vergadert ten minste eenmaal per jaar buiten de aanwezigheid van de directeur-bestuurder. In die vergadering bespreekt de raad het eigen functioneren en dat van de directeur-bestuurder, inclusief opvolgings- en beloningszaken.
8. Ieder lid van de raad van toezicht woont de vergaderingen van de raad bij. Is een lid van de raad van toezicht vaker afwezig, dan spreekt de voorzitter hem hierop aan.
9. De agenda met de bijbehorende stukken zijn minimaal zeven dagen (de dag van oproeping en die van de vergadering niet meegerekend) vòòr de datum van de geplande vergadering in het bezit van de leden van de raad van toezicht. Bij elk agendapunt staat of er sprake is van besluitvorming, bespreking of ter kennisname.
10. Ieder lid van de raad van toezicht zal alle informatie en documentatie die hij in het kader van zijn commissariaat strikt vertrouwelijk behandelen, ook na zijn aftreden.
11. Als de raad van toezicht van mening is dat het voor het vervullen van zijn taak nodig is zich te laten bijstaan of adviseren door een of meer (externe) deskundigen, worden de kosten hiervan betaald door Laurentius.

Artikel 12 Kennisontwikkeling, opleiding en training

1. Om hun toezichthoudende effectief te kunnen uitoefenen zorgen de commissarissen, zowel collectief als individueel, voor kennisontwikkeling, opleiding en training in de praktijk van goed ondernemingsbestuur, de ontwikkelingen op het gebied van de volkshuisvesting in het algemeen en de volkshuisvestelijke opgave van Laurentius in het bijzonder. Deze kennisontwikkeling, opleiding en training betreft het geheel van vakkennis, beroepsvaardigheden en houding en gedrag die nodig zijn om de verantwoordelijkheden en taken als toezichthouder effectief te kunnen uitvoeren.
2. De leden van de raad behalen tenminste elk jaar het aantal PE-punten dat de vereniging van toezichthouders in corporaties vaststelt.
3. De collectieve en individuele opleidingsbehoefte van de raad is onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie waarover de raad in het jaarverslag verslag doet.

Artikel 13 Relaties

1. Een delegatie van de raad overlegt in ieder geval elk jaar met de controller. Daarnaast kan de controller (de voorzitter van) de raad gevraagd en ongevraagd adviseren.
2. De raad bespreekt in ieder geval ieder jaar de financiële risico's van Laurentius met de controller en het managementteam.
3. Een delegatie van de raad overlegt in ieder geval elk jaar met de ondernemingsraad. De ondernemingsraad kan onderwerpken agenderen.
4. Een delegatie van de raad overlegt in ieder geval elk jaar met de ondernemingsraad.
5. Een delegatie van de raad woont zo vaak als mogelijk is de vergaderingen van de ledenraad bij.

Archief**Artikel 14**

De directeur-bestuurder zorgt voor een archief van de vergaderstukken van de raad van toezicht.

Subcommissies van de raad van toezicht**Commissies****Artikel 15**

1. De raad van toezicht stelt uit zijn midden in ieder geval een auditcommissie en een selectie/remuneratiecommissie samen. Deze commissies adviseren de raad van toezicht.
2. De commissies bereiden de besluitvorming van de raad van toezicht voor.
3. De commissies rapporteren hun bevindingen en voorstellen aan de raad van toezicht.
4. In het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag van Laurentius moet het bestaan van de commissies en een verslag van hun werkzaamheden worden opgenomen.
5. Artikel 1 is op (de reglementen van) alle commissies van toepassing.

Auditcommissie**Artikel 16**

1. De auditcommissie overlegt over financiële zaken. In het bijzonder bereidt de auditcommissie de bespreking voor binnen de raad van toezicht van de jaarbegroting en de jaarstukken.
2. Van de auditcommissie zijn twee leden van de raad van toezicht lid die zijn aangewezen. Van de auditcommissie is tenminste één commissaris lid die beschikt over relevante financiële kennis en ervaring.
3. Andere belangstellenden van de raad van toezicht kunnen zich melden bij de voorzitter van de auditcommissie, als zij bij de bespreking aanwezig willen zijn.
4. De auditcommissie bepaalt wanneer de directeur-bestuurder, de manager bedrijfsvoering en/of de externe accountant bij de vergadering van de commissie aanwezig zijn.
5. De werkwijze en de onderlinge taakverdeling staan in een apart reglement. De raad van toezicht stelt dit reglement vast.

Selectie- en remuneratie commissie**Artikel 17**

1. De raad van toezicht stelt een selectie- en remuneratiecommissie samen. Deze commissie heeft een adviserende functie voor de raad van toezicht.
2. De selectie- en remuneratiecommissie heeft in ieder geval de volgende taken:
 - a. het voorstellen van de profielschets en de benoemingsprocedure voor de leden van de raad van toezicht en van de directeur-bestuurder;
 - b. het voorstellen van het beloningsbeleid van de raad van toezicht;
 - c. het voorstellen van de beloning van de directeur-bestuurder binnen de kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (Wnt) en de Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen toegelaten instellingen volkshuisvesting;
 - d. het voorstellen van de prestatiecriteria voor het beoordelen van de directeur-bestuurder, inclusief de toepassing/toetsing van die criteria.
 - e. het voeren van functioneringsgesprekken en beoordelingsgesprekken met de directeur-bestuurder, op basis van de met de directeur-bestuurder gemaakte prestatieafspraken.

REGLEMENT RAAD VAN TOEZICHT 2017

- f. het maken van het remuneratierapport in het jaarverslag. Daarin staat het verslag van de manier waarop het beoordelings- en beloningsbeleid in het verslagjaar in de praktijk is gebracht. Daarbij hoort ook een overzicht van het beloningsbeleid voor de komende jaren.
- g. De werkwijze en de onderlinge taakverdeling staat in een apart reglement. De raad van toezicht stelt dit reglement vast.

Relatie met andere organen en instanties binnen en buiten Laurentius**Verhouding tot de accountant****Artikel 18**

1. De raad van toezicht wijst ieder jaar een accountant aan (als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek) die de opdracht krijgt de jaarstukken en prognoses te onderzoeken en daarover een verklaring af te leggen.
2. Aan de vergadering(en) van de raad van toezicht, waarin de concept jaarstukken en prognoses, het accountantsverslag en de managementletter worden behandeld, neemt desgewenst ook de accountant deel.
3. Bij de beoordeling van de jaarstukken en prognoses zal de raad van toezicht zich in ieder geval rekenschap geven van de keuzes en de toepassing van de grondslagen voor vermogens- en resultaatbepaling.
4. De raad van toezicht verschaft zich inzicht in en geeft een kwalitatief oordeel over de diverse noodzakelijk geachte balansvoorzieningen, ook al bestaat daarvoor een bestendige gedragslijn.
5. De contacten tussen de raad van toezicht en de accountant lopen via de voorzitter en de auditcommissie.
6. De raad van toezicht spreekt zich uit over de wenselijkheid van uitvoering van de eventueel door de accountant in de managementletter gedane aanbevelingen.
7. De raad van toezicht ziet erop toe dat de eventueel door de accountant in de managementletter gedane aanbevelingen, die door de raad van toezicht wenselijk worden geacht, daadwerkelijk door de directeur-bestuurder worden nageleefd.

Verhouding tot de huurderskoepel**Artikel 19**

Een delegatie van de raad van toezicht overlegt ten minste één keer per jaar met de Huurderskoepel. De Huurderskoepel kan onderwerpen agenderen.

Externe verantwoording

Artikel 20

1. De voorzitter en de vice-voorzitter maken een concept voor het verslag van de werkzaamheden van de raad van toezicht als bedoeld in artikel 43 lid 2 van de statuten. De raad van toezicht stelt het verslag vast.
2. In het verslag komen in ieder geval de volgende onderwerpen aan de orde:
 - a. de goedkeuring van de jaarrekening, het volkshuisvestingsverslag en het jaarverslag;
 - b. het aantal keren dat de raad van toezicht heeft vergaderd;
 - c. vermelding van de meest belangrijke onderwerpen die zijn behandeld;
 - d. melding van aanwezigheid dit reglement;
 - e. informatie over de individuele leden van de raad van toezicht en hun benoemingsperioden;
 - f. informatie over eventuele (her)benoemingen binnen de raad;
 - g. vermelding van de (resultaten van) de evaluatie van het eigen functioneren van de raad en de relatie met de directeur-bestuurder;
 - h. informatie over de door de raad van toezicht ingestelde commissies.

Dit reglement is het reglement bedoeld in artikel 20 lid 8 van de statuten en in de Governancecode woningcorporaties.

Vastgesteld door de raad van toezicht in Breda op 24 maart 2015
en voor het laatst gewijzigd in Breda op 29 november 2016.